

Skeppsbron

PM Gestaltning

Stockholms
stad

2020.08.31

Innehåll

Inledning

- Bakgrund och förutsättningar	3
- Syfte	3
- Tider och fortsatt arbete	3

Platsen idag

- Beskrivning	4
- Styrkor och svagheter	6

Förslag - övergripande

- Beskrivning	8
- Mål	10
- Byggstenar	11
- Generell möblering	11

Förslag - delområden

- Tullhusen	12
- Centrala delen	14
- Slottet	16

Medverkande

Stockholms stad, trafikkontoret:
Katarina Sahlin, projektledare
Ewa Reuterbrand, landskapsarkitekt
Emil Hagman, trafikplanerare

Tyréns:
Liselott Luhr, landskapsarkitekt
Elin Östrin, landskapsarkitekt
Tuva Jones, ljusdesigner

Foton och illustrationer

Historiska foton: Stockholms stadsmuseum
Framsida: Herbert Lindgren, 1961,
Fotonummer Fg 9335
Baksida: Herbert Lindgren, 1960,
Fotonummer Fg 9095
Möbler: respektive leverantör
Övriga: Tyréns

Inledning

Bakgrund och förutsättningar

Trafikkontoret fick 2019 och 2020 ett budgetuppdrag att utreda ”förutsättningarna för utveckling av Skeppsbron med bättre vistelseytor, levande stadsliv och tillgängliggörande av vattnet, i samarbete med Stockholms Hamn AB och Stockholms Stads Parkering AB”.

Samtidigt pågår detaljplanearbete för att ge Tullhusens nuvarande utformning, placering och funktion detaljplanestöd.

Avgränsning:

Detta PM behandlar inte gatans utformning.

Syfte

Detta gestaltnings PM har tagits fram inom ramen för ovan nämnda uppdrag för att visa på möjligheter till förändrad utformning och användning av kajens ytor.

Tider och fortsatt arbete

Vid beslut om fortsatt utredning avser trafikkontoret påbörja ett gemensamt projekt tillsammans med Stockholms Hamn AB för kajens utformning och omdaning. Då kommer även andra berörda parter att involveras på olika sätt, exempelvis Stockholm Vatten och Avfall AB och Stockholm parkering.

*Detta PM behandlar Skeppsbrons kaj mellan Slussen i söder och Strömbron i norr.
Skala 1:10000 (A4)*

Platsen idag - beskrivning

Ortofoto som visar avgränsningarna för detta PM. Området är indelat i tre delar med olika karaktär.

Övergripande

Avgränsningarna för detta PM är Skeppsbrons kaj mellan Slussen och Strömbron. Kajen är ca 700 meter lång och ca 40 meter bred.

Kajen ligger strategiskt mellan Slussen och Kungsträdgården. Området har stora flöden av människor större delar av dygnet. Kungliga slottet genererar stora besöksströmmar från hela världen under stora delar av året.

Gemensamt för hela området är Stockholms hamnars verksamhet vid kajen. Denna avgränsas av en möbleringszon bestående av pollare, delvis förbundna med kättingar, sittbänkar, skräpkorgar och stolpbelysning. Från hela kajen är utsikten mot Stockholms ström slående.

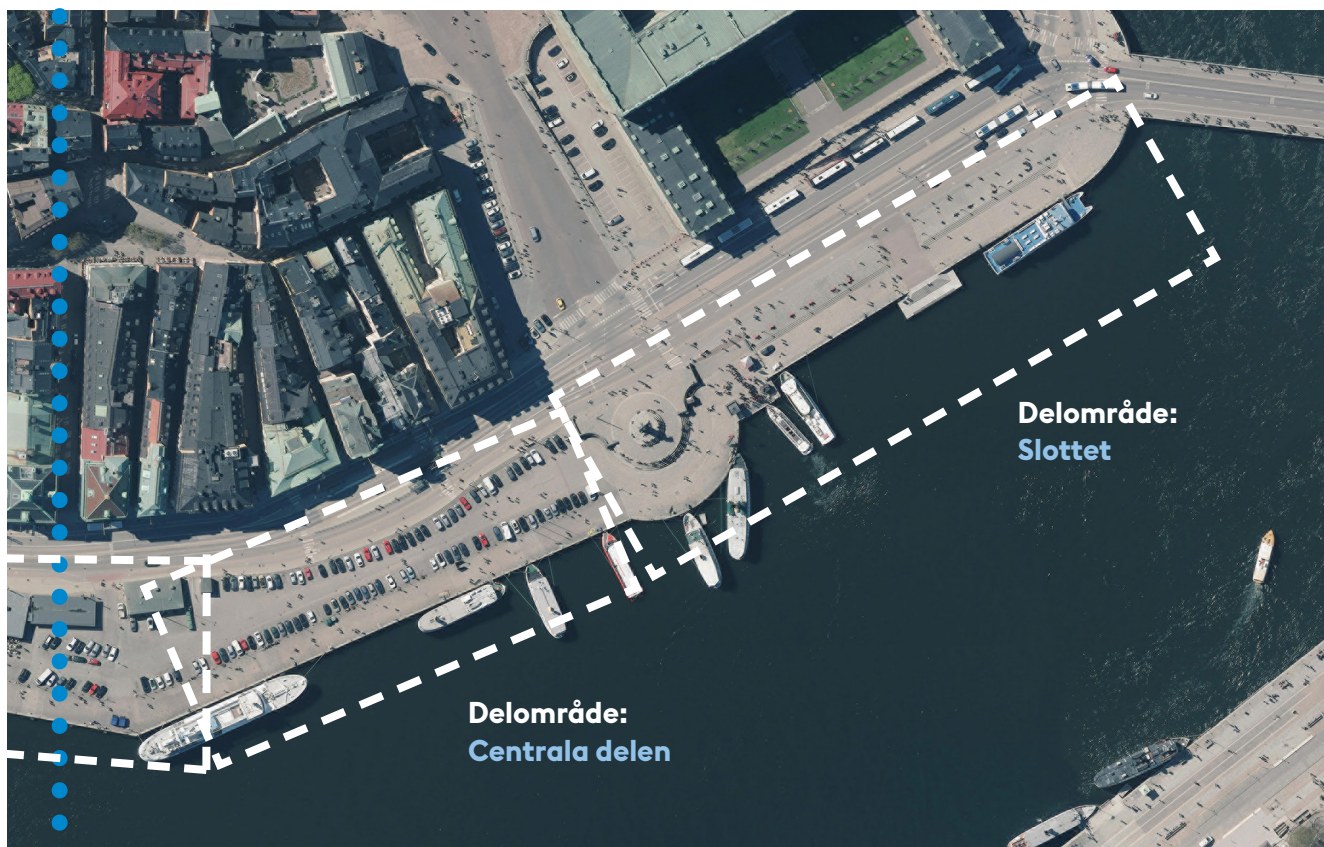
Kajens belyses idag både av staden och Stockholms hamnar. Materialet består av lägre stolpar med lyktor och högre stolpar med äldre armaturer avsedda för trafik och parkering.

Tre delområden med olika karaktär har identifierats:

Tullhusen

Delområdet karaktäriseras av tullhusen som avgränsar kajen mot gatan. Dessa inrymmer olika verksamheter i form av bland annat restauranger, caféer och hamnkontor.

Flera av verksamheterna har uteserveringar. Vissa av dessa utgör positiva inslag för besökare till kajen, andra har expanderat genom åren och

ger alltför dominanta intryck. Verksamheterna i tullhusen genererar många transporter i form av varutransporter och sophantering. I anslutning till husen nyttjar ett fåtal näringsidkare kajen olovligt som privat parkeringsplats. Vissa verksamheter tar stora ytor utanför tullhusens byggader i anspråk för förvaring av bland annat sopkärl och varor.

Centrala delen

Detta delområde används idag som avgiftsbelagd parkeringsyta samt boendeparkering för Gamla stan. Parkeringen genererar mycket trafik, främst beroende på att många letar parkeringsplats.

Gående hänvisas till ytan mellan parkeringsraderna alternativt till ytan utanför möbleringszonen närmast kajen.

Slottet

I anslutning till Slottsbacken finns en staty av Gustaf III, utförd av Tobias Sergel 1808. Statyns fundament är utfört som höga trappsteg i granit som är en omtyckt sittplats för turister och flanörer.

Nedanför Kungliga slottet finns en yta bestående av smågatsten, natursten och sittplatser. Utformningen är symmetrisk och är samordnad med slottets utformning. Kontakten mellan slottet och kajen begränsas av parkerade turistbussar.

Ytan närmast Strömbron används ibland vid tillfälliga evenemang, bland annat Stockholms stads årliga kulturfestival i augusti.

Platsen idag - styrkor och svagheter

Styrkor

Ikonisk och välkänd plats

- En av Stockholms mest välbesökta och fotograferade platser.
- Kajen, Gamla Stan och Kungliga slottet utgör stora turistattraktioner.
- Kajen har stora flöden av människor.
- Platsen utgör en viktig länk mellan Slussen/Södermalm och City/Kungsträdgården.

Utsikten

- Vyer över vatten och välkända historiska miljöer.
- Kajen är med Gamla Stans karaktäristiska fasader synlig från stora delar av innerstaden.

Historien

- Utgör en del av Gamla Stan.
- Har en lång och intressant historia med varierande användning genom åren.

Verksamheterna

- Flera fungerande verksamheter på kajen. I anslutning till tullhusen finns flera välbesökta restauranger och caféer med uteserveringar.
- Hamnens verksamhet med bland annat angöring av kryssningsfartyg och turistbåtar skapar liv och rörelse.
- Evenemang och tillfälliga installationer under vissa delar av året, exempelvis Stenbecksgranen och Kulturfestivalen.

Generösa ytor och goda material

- Skeppsbron har goda och hållbara material i form av nordisk natursten.
- De stora ytorna möjliggör flexibel användning.

Vyn mot Skeppsbron och Gamla stan utgör ett klassiskt och välkänt Stockholmsmotiv. Foto: Mattias Ek, Stockholms stadsmuseum ID SSM_10031546S.

Utblickarna mot Skeppsholmen och Djurgården är unika. Avståndet till gatan och den rörliga trafiken gör att platsen upplevs som tyst och lugn.

Många av Skeppsbrons uteserveringar är välbesökta och utgör ett positivt inslag i stadsbilden.

Svagheter

Obalans

- Oproportionerligt stora ytor tas i anspråk av bilparkering, köryta, teknisk utrustning och upplåtelse.
- Kajens verksamheter bryter kontakten med Gamla stan och Kungliga slottet.

Dålig tillgänglighet

- Stråket närmast vattnet är svårtillgängligt på grund av raden med pollare och kättingar.
- Hela kajens golv utgörs av smågatsten. Ytan är skrovlig och kan vara obekvämt att använda, särskilt för personer med funktionsvariation.
- De sittplatser som finns på kajen är belägna bakom kättingarna vilket gör dem svåra att nå. Inga sittplatser har armstöd eller ryggstöd vilket gör att de inte är fullt tillgängliga.

Låg kvalitet

- Många, varierande och ostrukturerade tillägg har tillkommit genom åren vilket gör att delar av området upplevs skräpigt och nedgånet.
- Det finns inget sammanhållet gestaltningskoncept för möblering, belysning och färgsättning.
- Delar av kajen upplevs som ogästvänlig och signalerar en känsla av "baksida".

På stora delar av kajen förvaras material som inte hör hemma i stadsrummet.

De parkerade bilarna tar upp en stor del av kajens yta och blockerar kontakten med vattnet.

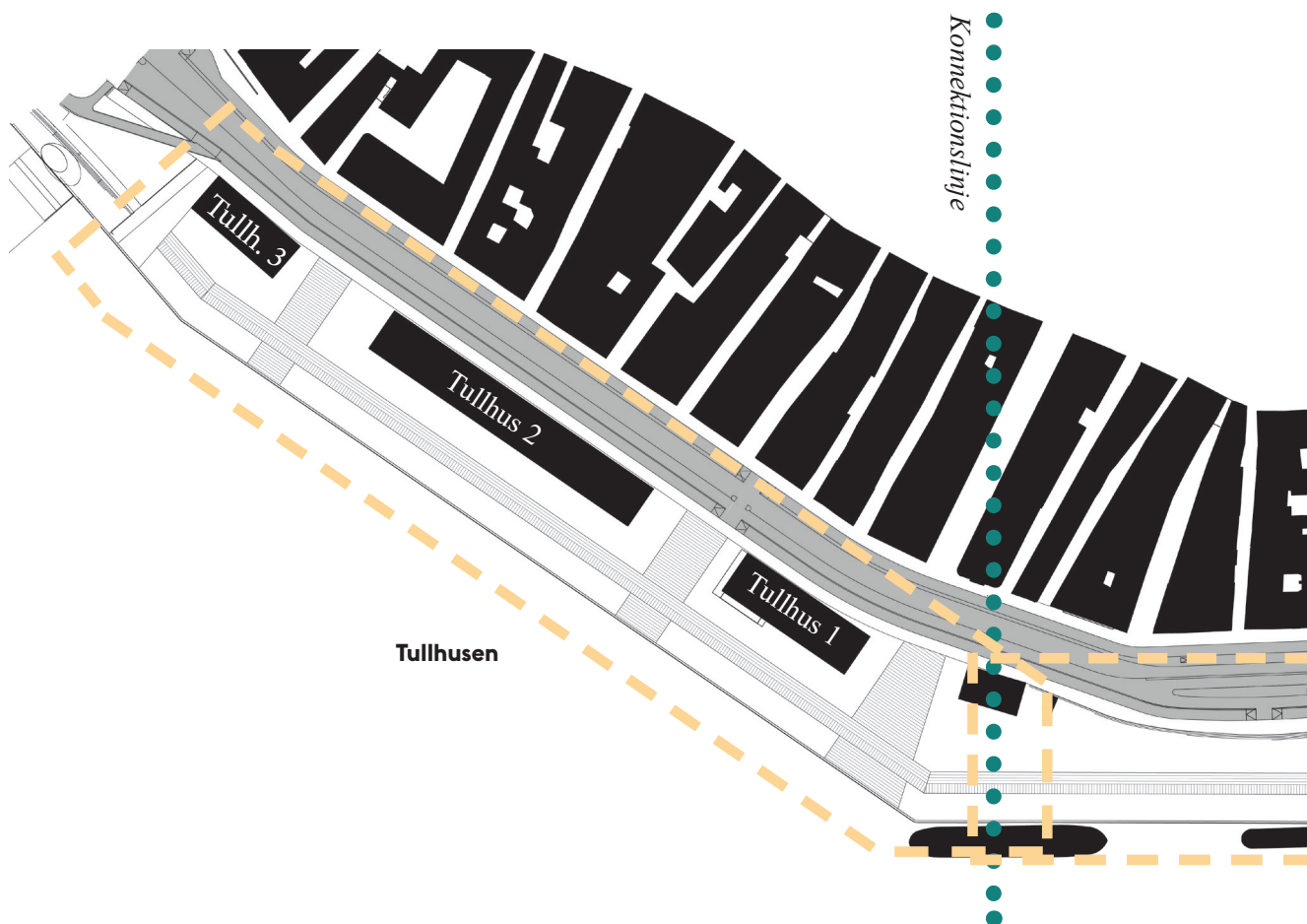

Containrar och andra objekt blockerar vyerna och bidrar till känslan av att platsen inte är omhändertagen.

Plank, taggtråd och andra objekt bidrar till att delar av kajen upplevs som ogästvänlig.

Förslag - övergripande

Beskrivning

Målet är att förbättra framkomligheten för gående, öka möjligheterna till vistelse samt höja vistelsevärdena, detta kan uppnås genom att begränsa fordonstrafiken. Skeppsbron ska upplevas som välkomnade, trygg och säker under hela året och dygnets alla timmar.

Ett sammanhängande, hinderfritt och belyst gångstråk föreslås längs hela sträckan. Detta utförs av släta hållar av natursten. Intill gångstråket placeras möbler och annan utrustning. Den totala bredden på gångstråk och möbleringszon föreslås bli 6,5 meter. Den fria yta som säkras för hamnens verksamheter minskas till 8 m.

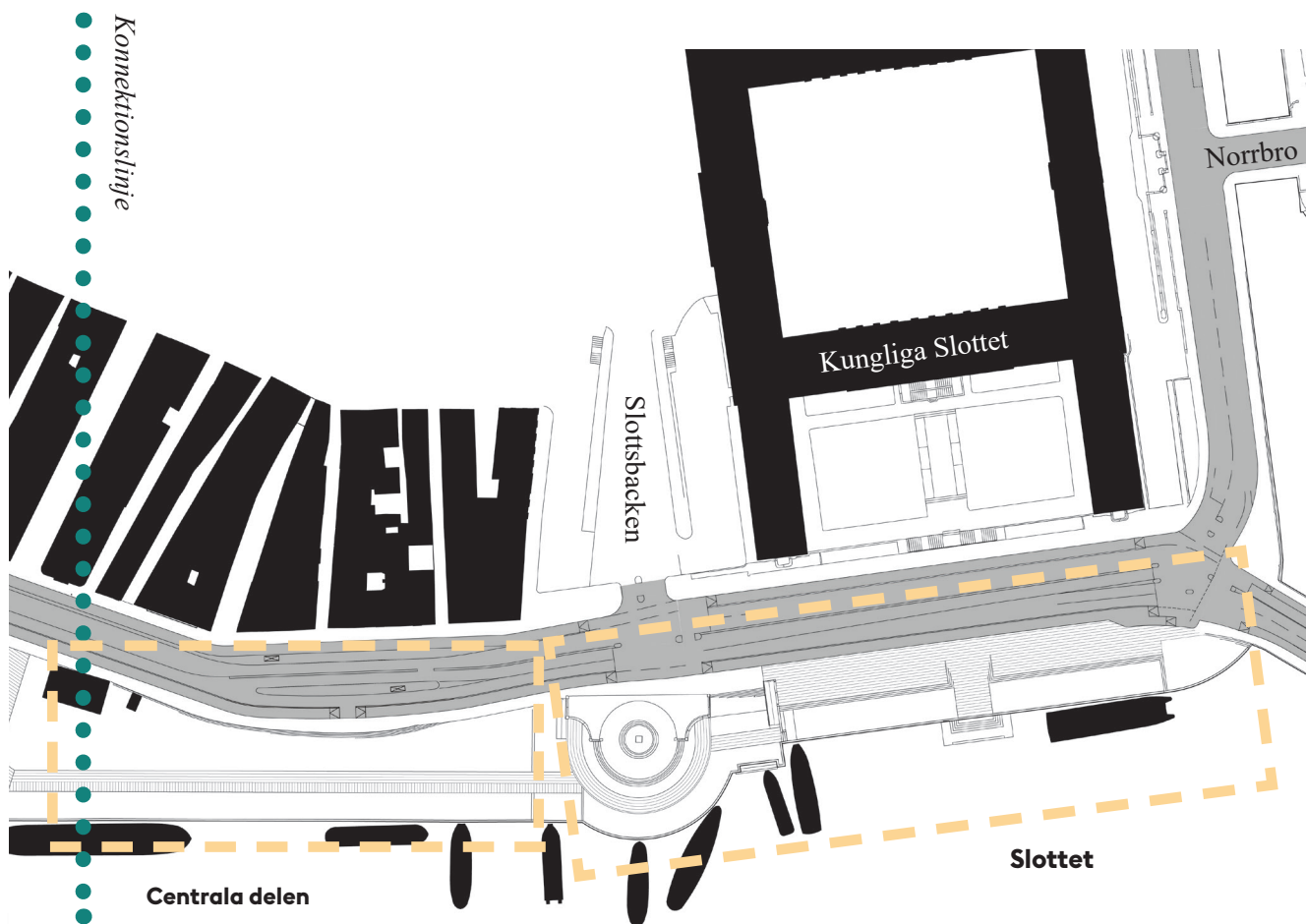
Befintligt golv av smågatsten behålls utanför det tillkommande släta, genomgående stråket. Befintliga möbler och belysning byts mot ny på hela sträckan.

För en väl fungerande helhet mörkertid bör även trafiksektionens belysning ses över. Detta för en mer mänsklig skala på både ljusrum och material. En diskret ljuslösning för hela sträckan låter Gamla Stans fasader framträda utan störande belysningsmaterial och önskad luminans.

En samordning av hamnens och trafikkontorets behov av bl.a. transporter, sophantering och angröning behöver ske. Även en översyn av befintliga upplåtelse bör ske för att skapa en bättre balans mellan kommersiella och offentliga ytor och verksamheter.

Gemensamt för hela området är att en översyn ska ske av de objekt som tillkommit genom åren och som bidrar till att skapa en splittrad och osammanhållen miljö.

De tre delområdena presenteras separat längre fram i detta PM.

Visionsbild som visar det breda, släta gångstråket och en generös möbleringszon som bland annat rymmer soffor lekfulla sittmöbler och inslag av lägre ljuspunkter. Stolparna för gångstråkets ljus placeras bakkant gångbana. Uteserveringar kan behållas intill tullhusen.

Förslag - övergripande

Mål för Skeppsbron

Grundläggande mål:

- Skeppsbron ska upplevas välkomnande, trygg och säker under dygnets alla timmar.
- Skeppsbron ska återta sin position som ett av stadens mest attraktiva besöksmål.

Förbättra stråken och öka framkomligheten:

- Skapa breda, släta stråk som lockar till sig flanörer.
- Rensa bort onödiga objekt som blockerar utsikt och fri rörelse.
- Komplettera med tillgängliga sittplatser och ramper.
- Belysa det tillgängliga stråket sammanhängande för trygghet och vistelse även mörkertid.

Höj vistelsevärdena:

- Öka möjligheten till vistelse och höjda vistelsevärden
- Tillskapa vistelseytor med lekfulla inslag och bekväma möbler.
- Belysa mjukt och avskärmat för fria utblickar.
- Tillföra lägre ljuspunkter för variation i ljusrum och skala.
- Begränsa fordonstrafik.

Höj upplevelsevärdena:

- Tillskapa flexibla ytor med förutsättningar för evenemang.
- Skapa en blandning av permanent möblering och tillfälliga inslag.
- Skapa balans mellan offentliga och kommersiella verksamheter.

Mitt emot Skeppsbron ligger Strömkajen som rustades 2009-2013. Projektet drevs av Stockholms hamnar och Trafikkontoret. Tekniska funktioner som sophantering, påfyllnad av vatten, tankning av fartyg m.m. har lokaliserats under mark samt i sittbara lådor. Kajen har fått släta, tillgängliga stråk av natursten samt generöst med sittplatser. Stora delar av kajen har lämnats omöblerad för att möjliggöra tillfälliga evenemang. Bilden visar en dansperformance från 2018. Strömkajen är en god förebild för Skeppsbron. Foto: Mattias Ek, Stockholms stadsmuseum ID SSM_10035561S.

Hög kvalitetsnivån:

- Eftersträva enkelhet, funktion och omsorg om detaljer.
- Ta bort synliga sopkärl, förvaringsvagnar och andra objekt som skapar en känsla av att platsen inte är omhändertagen.
- Samordna sophantering och andra tekniska funktioner.
- Samordna material, kulörer och formspråk.

Bevara och återta siktlinjer:

- Rensa bort objekt som skymmer stadens siluett.
- Tillför inte nya objekt som är för höga/dominanta.
- Behåll utblickar från och mot kajen, dag som mörkertid.

Behåll kajens funktion:

- Behålla möjligheten för fartyg att angöra kajen.
- Säkerställa hamnens behov av angöring, transporter och sophantering.

Byggstenar

Golv:

- Gångstråk och vistelseytor ska bestå av släta hållar av natursten i grå kulör.
- Befintlig smågatsten behålls på övriga ytor.

Möbler:

- Möbler ska bestå av oljat trä, exempelvis Kebony clear eller annat hållbart träslag som uppfyller stadens krav.
- Ståldetaljer lackeras i enhetlig kulör (bestäms i senare skede).

Växtlighet:

- Växtlighet kan förekomma i urnor eller andra kärl. Inga träd föreslås längs kajen för att undvika konflikt med siktlinjer och utblickar. Kajen har dessutom många stora ledningsstråk.

Belysning:

- Ljuset längs stråket ska vara avskärmat med mjuka gradienter mot omgivningen för att möta de större mörkare öppna ytorna och inte störa utblickar.

- Lägre ljuspunkter tillför utöver stråkets belysning varma mindre ljusrum.
- Materialets formspråk samspelar med övrig möblering.

Teknisk utrustning:

- Teknisk utrustning placeras om möjligt mot fasader.
- Teknisk utrustning ska inte stå i vägen för siktlinjer.

Generell möblering

Denna möblering återkommer längs hela Skeppsbron. Vissa delområden har specifik möblering vilken redovisas under respektive delområde. För samtliga möbler gäller att den ska uppfylla de krav som staden ställer på funktion, tillgänglighet och livslängd.

Soffa med eller utan armstöd och ryggstöd exempelvis Veksö 'Opera' i möbleringszon längs gångstråket. Sofforna placeras på olika sätt, ibland flera tillsammans, ibland en och en.

Skräpkorg exempelvis Vestre City', 180 liter, delat nedkast och välvd topp placeras i möbleringszonen samt mot gatan.

Cykelpollare exempelvis Vestre 'Vroom' placeras i anslutning till gatan, inga cykelpollare placeras längs kajen.

Förslag - Tullhusen

Beskrivning

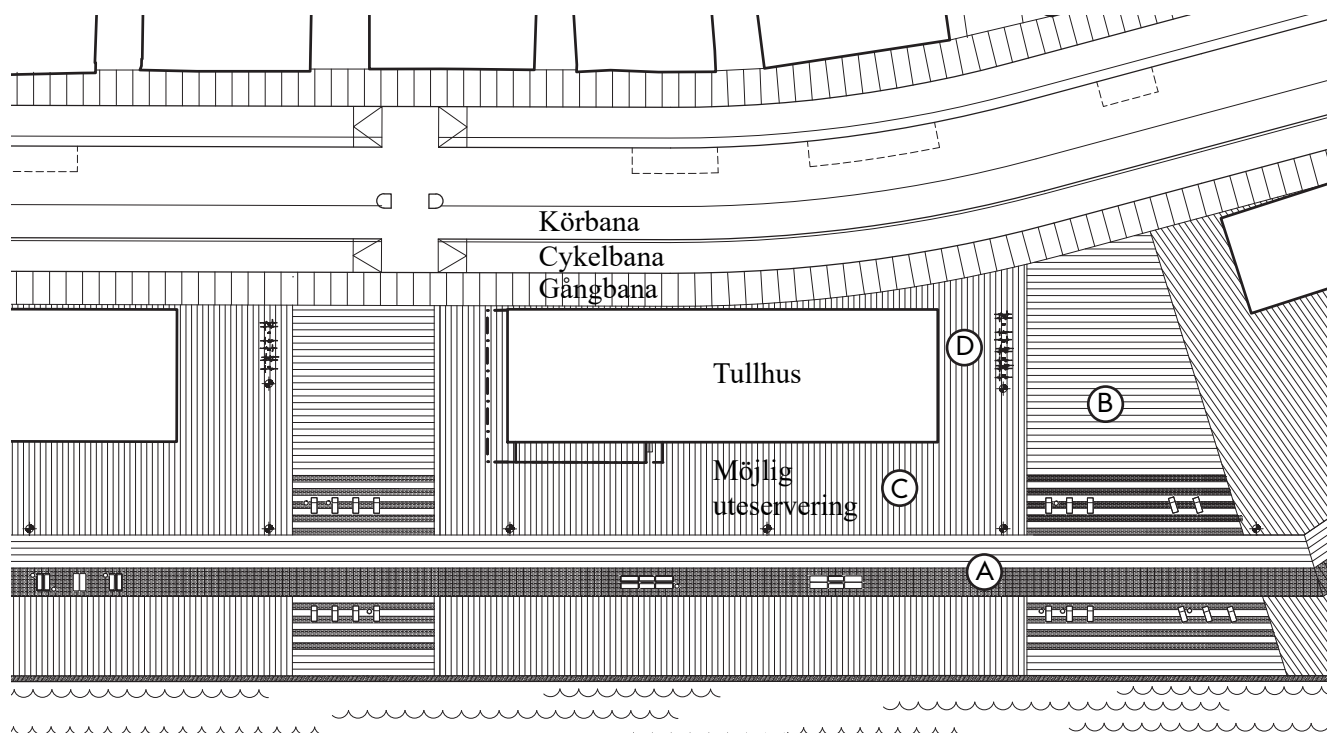
Mellan tullhusen föreslås ytor av natursten som kopplar samman kajens gångstråk och gatans gångbanor. Dessa kan utföras i mönsterläggning samt i annan typ av natursten än det genomgående gångstråket.

Ovanför och nedanför gångstråket föreslås grupper av solmöbler med fri utsikt över Stockholms ström. Några av solmöblerna förses med armstöd och uppräta ryggstöd för att inkludera samtliga brukargrupper.

Kring solmöblerna kompletteras stråkets belysning med lägre ljuspunkter. Detta ger en samlande effekt i mänsklig skala och bildar samtidigt små platssignalerande ljuspunkter.

Cykelparkering lokaliseras till platser nära cykelbanan för att minimera cykeltrafik på kajen.

Illustrationsplan

Förslag till ny utformning, illustrationsplan. Förklaringar ovan.
Skala 1:800 (A4)

Illustrationsplan Förklaringar

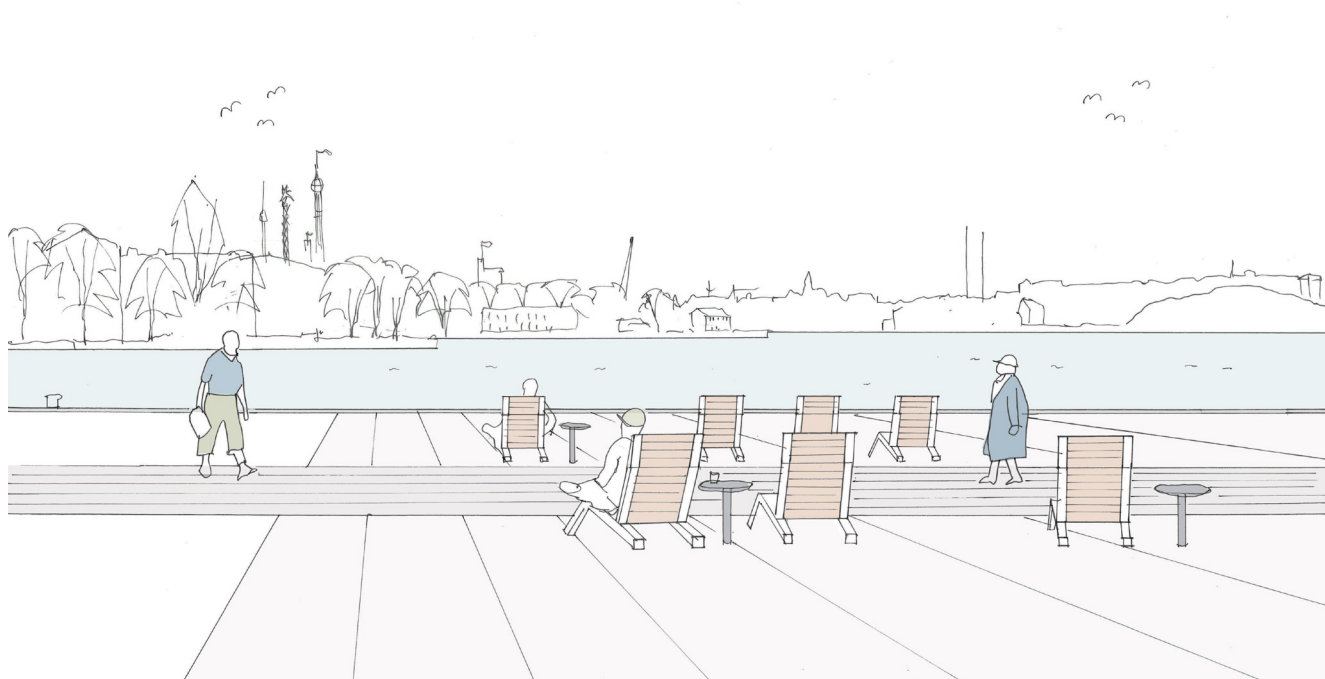
A: Gångstråk av natursten, bredd 3,5 meter med 3,0 meter bred möbleringszon. I möbleringszon placeras soffor, skräpkorgar m.m.

B: "Matta" av slät natursten i avvikande kulör och/ eller format jämfört med gångstråk. På mattan placeras solmöbler med utsikt mot vattnet.

C: Befintlig yta av smågatsten.

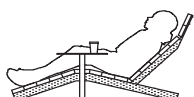
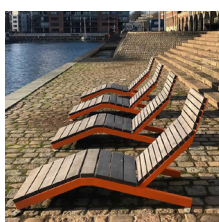
D: Läge för cykelställ, nära cykelbanan.

Visionsbild

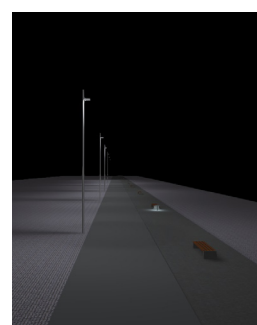
Mellan tullhusen skapas ytor för vistelse med en markbeläggning av släta naturstenshällar. Möbler i form av solstolar placeras ovanför och nedanför det sammanhängande gångstråket.

Möbler - Tullhusen

Solmöbel exempelvis Smekab Citylife 'Rivage', placeras på mattan.

Belysning

Längs det tillgängliga gångstråket föreslås höga belysningmaster. Sett från Gamla Stan står stolparna i skugga vilket inte stör utblicken. Ljuset avtar i en mjuk gradient ut mot vattnet.

Förslag - Centrala delen

Beskrivning

På den tidigare parkeringsytan föreslås en stor, öppen yta som kan förändras över tid. För att underlätta vid evenemang förbereds platsen med el och annan kanalistation.

Största delen av den befintliga markbeläggningen lämnas orörd bortsett från det genomgående släta gångstråket.

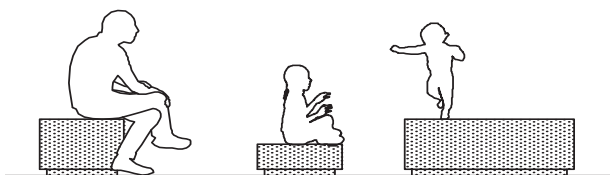
En översyn av befintliga gradängsteg mot gångbanan ses över. Eventuellt kan vissa av dessa tas bort eller bytas till murar i sitt höjd.

Det genomgående gångstråkets grundmöblering kompletteras med exempelvis fritt placerade möbler av runda granitblock i olika storlek. Dessa inbjuder till olika typer av sittande samt till informell lek.

Möbler - Centrala delen

Granitpuck exempelvis Veksö 'Outfit', Ø1200 mm / 600 mm, höjd 450 mm / 250 mm placeras i möbleringszon längs gångstråket

Flexibel yta

I den täta innerstaden behövs öppna, fria ytor som kan användas på olika sätt. Dessa ytor kan användas till olika typer av evenemang som konstinstallationer, festivaler eller sportevenemang. De flexibla ytorna ska kunna användas av såväl kommersiella som offentliga aktörer.

I den centrala delen skulle permanenta byggnader och tillfälliga objekt kunna samsas. De kiosker som idag finns på kajen skulle kunna erbjudas permanenta lokaler i nya byggnader. På Strömkajen har detta genomförts med gott resultat.

Ytan kan även användas för olika typer av säsongsinstallationer. Stockholms stad arbetar sedan många år tillbaka med detta koncept på flera olika platser.

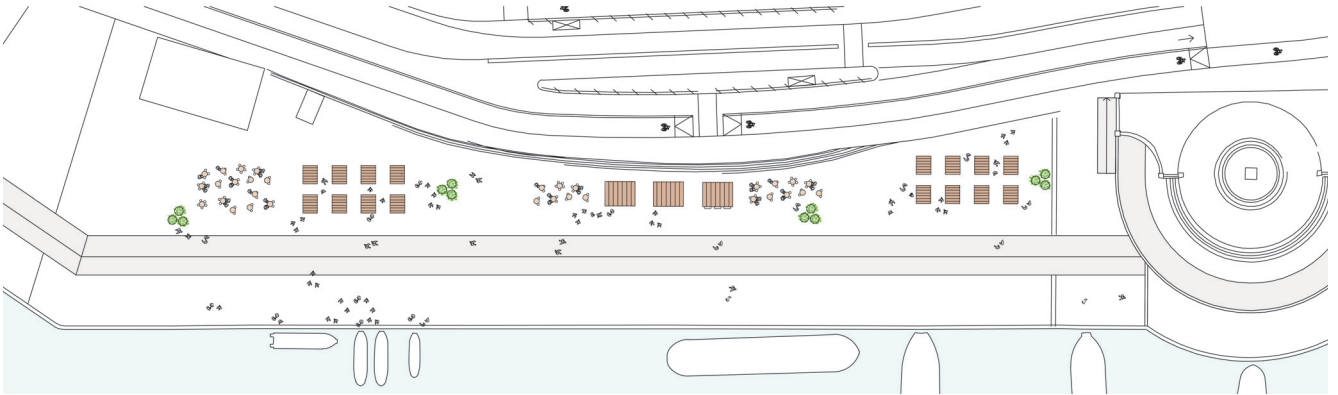

Tillfällig möblering: Trafikkontoret har jobbat med säsongsinstallationer i snart 10 år. Detta exempel kommer från Medborgarplatsen.

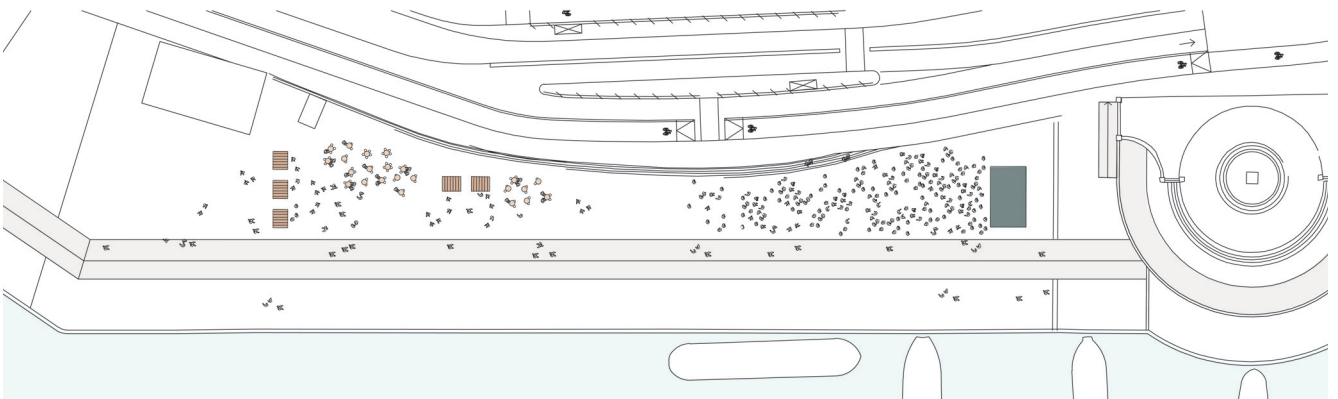

Tillfällig möblering: Väl gestaltade, tillfälliga tillägg i stadsrummet är positivt och utgör en kontrast till den ofta tillrättalagda miljön.

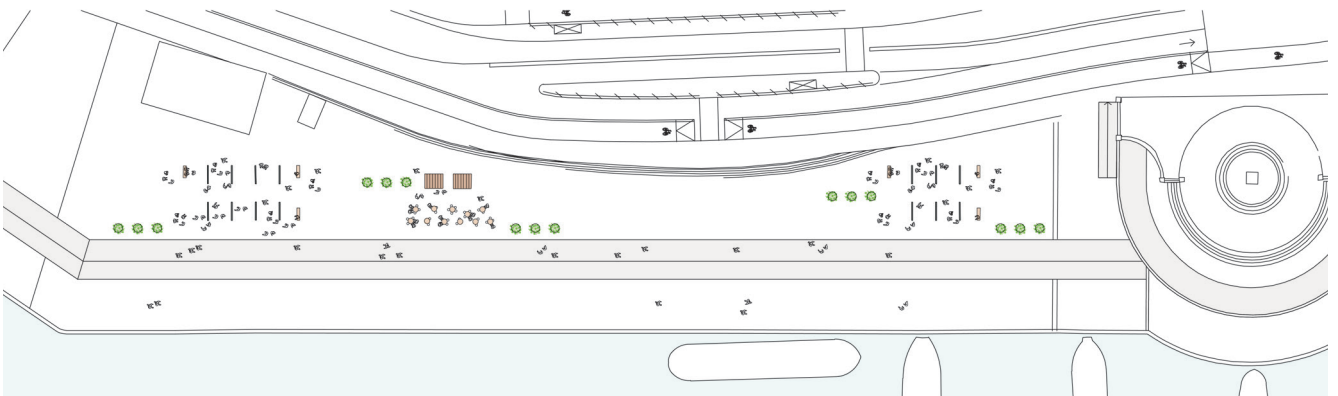
Flexibel yta - exempel på användning

Detta exempel visar veckomarknad typ Bondens marknad med tillfälliga sittplatser och grönska. I mitten av ytan finns permanenta byggnader som exempelvis kan inrymma turistinformation, kioskverksamhet eller försäljning av biljetter till turistikryssningar.

Även detta exempel visar en mindre marknad samt permanenta kiosker i den ena änden av ytan. I den andra har en tillfällig scen byggts upp.

Detta exempel visar permanenta kiosker med möjlig uteservering, tillfällig grönska samt tillfälliga konstutställningar.

Förslag - Slottet

Beskrivning

Den symmetriska utformningen framför Kungliga slottet är karaktärsskapande och ska behållas. För att förbättra den visuella kontakten mellan slottet och kajen bör turistbussarna flyttas till ett nytt läge.

Det befintliga stråket av släta hällar av natursten breddas. I slottets mittaxel byts den befintliga ytan av smågatsten ut till hällar av natursten för att betona symmetrin och kopplingen till slottet.

Soffor med armstöd och ryggstöd av samma typ som längs det genomgående stråket föreslås.

Den granittrappa som utgör sockeln till statyn föreställande Gustaf III kompletteras med sittytor av trä och lägre ljuspunkter på några ställen.

Sockeln till statyn föreställande Gustaf III är en populär informell sittplats. Denna kompletteras med träavtäckningar på några ställen.

Illustrationsplan

Förklaringar

A: Brett stråk av natursten möjliggör flexibel placering av möbler och belysning.

B: Yta av natursten förstärker sambandet mellan kajen och slottet. Ytan kan utföras av natursten av avvikande kulör än stråken.

C: Befintlig yta av smågatsten.

D: Befintlig staty med trappande sockel, vissa av stegen förses med träavtäckning. På delar av ytan i anslutning till statyn kan befintlig smågatsten bytas mot släta hällar av natursten.

